

POUTNÍ MÍSTA NA TRASE PRAMEN LABE – HRADEC KRÁLOVÉ

Kuks

kostel Nejsvětější Trojice a Hospitál

Roku 1684 zdědil zdejší panství hrabě František Antonín Špork. Kukské údolí a existující kukské léčebné prameny inspirovaly hraběte Šporka realizovat velkorysou přestavbu kukského údolí na svůj letní dvůr, který se měl zároveň stát lázeňským a společenským střediskem tehdejší šlechty.

Jedinečný barokní komplex jehož stavba byla zahájena v roce 1692 podle plánů stavitele G. B. Alliprandiho vznikala postupně. Nejprve vznikla lázeňská budova při léčivém prameni, který byl překlenut pískovcovými deskami. Nad ním vznikla kaple Nanebevzetí Pany Marie a velký hostinec U Zlatého slunce. K řece Labi se svažovalo mohutné kaskádové schodiště se sochami Tritonů, které je dochováno dodnes. Břehy Labe byly propojeny mostem. Roku 1695 již byl komplex lázní v provozu. V následujících letech byl dřevěný lázeňský dům přestavěn na zděný zámek. V jeho patře měl hrabě Špork své letní sídlo. Přizemí sloužilo jako lázeňské místnosti s vanovými koupelemi.

Sláva Šporkových lázní ale neměla dlouhého trvání. Trvala včetně pozvolného a nezadržitelného úpadku ve 30. letech 18. století necelých 40 let. Po smrti hraběte panstvo zcela lázně opustilo. Roku 1740 je postihla ničivá povodeň. Mnoho staveb zaniklo nebo změnilo svůj účel. Postupná devastace areálu vyvrcholila demolici bývalého šporkovského zámku roku 1901 a odsunem německého obyvatelstva po válce.

Na protilehlé návrší Kuksu byl vystavěn v letech 1707 -1715 Špitální kostel Nejsvětější Trojice s kryptou. Relizován byl rovněž podle plánů G. B. Alliprandiho. Stavba byla zahájena roku 1707 za spolupráce stavitelů P. Netoly a P. Della Torre. Vysvěcen byl až roku 1717.

Do kostela se vstupuje po dvoustranném lomeném balustrádovém schodišti. V interiéru kostela je umístěn hlavní a čtyři postranní oltáře. Mobiliiář je z prvé poloviny 18. století. V podkostelní kryptě je rodinná hrobka hraběte Šporkova.

Vlastní objekt rozsáhlého špitálního komplexu založil hrabě Špork roku 1708 a vystavěn byl krátce po roce 1715 jako útulek pro vysloužilé vojáky a staré služebnictvo z panství Šporka. Do poloviny 70. let minulého století zde bylo pečováno o staré a nemocné. Ve východní špitální části se nacházely konventní místnosti řeholníků a lékárna U granátového jablka, která se s původním barokním nábytkem, výzdobou místnosti a dalším zařízením dochovala do současnosti.

Kostel se špitálem stojí na monumentální terase nesoucí jedinečné barokní sochy z dílny Matyáše Bernarda Brauna, zobrazující alegorie Náboženství a řadu Cností a Neřestí. Sochařská výzdoba vznikala v letech 1712–1731.

V objektu Hospitalu má návštěvník možnost rovněž shlédnout v nově zřízené Galerii stálou expozici Bořka Šípka a další umělecké expozice s vystavenými exponáty Jiřího Netíka, Moniky Abbott, Petra Císařovského a dalších umělců.

Za objekty Hospitalu se nachází špitální zahrada. Zde byly umístěny sochy.

- Velký Křesťanský voják
- Sv. Jeroným se lvem
- Anděl Glona, který byl pravděpodobně umístěn nad betlémskou jeskyní nebo reliéfem klanění pastýřů
- Torzo sedící ženské postavy, nalezené ve třicátých letech 20. století v řece Labi.

Sochy se původně nacházely v lesním areálu Nového Lesa (Betléma) nedaleko Kuksu.

Hospital Kuks je národní kulturní památkou ve správě Národního památkového ústavu. Díky své výzdobě a určení patří kukský hospital mezi nejvýznamnější barokní památky ve střední Evropě.

Je přístupný veřejnosti.

K revitalizaci Kuksu byl zpracován projekt: „KUKS – GRANÁTOVÉ JABLKO“, který je financován z Evropského fondu pro regionální rozvoj a státního rozpočtu ČR v rámci Integrovaného operačního programu, prioritní osy 5.1, cíl: obnova památkových objektů a souborů zapsaných na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, případně na Seznamu kandidátů na zápis do tohoto seznamu, nebo objektů a souborů zapsaných v Ústředním seznamu kulturních památek jako Národní kulturní památka. Nositelem projektu je Národní památkový ústav. Projekt si klade za cíl oživit dnes nevyužívané a do značné míry již zchátralé části hospitalu a jejich znovuoživení aktivitami, které budou mít vazbu nejen na původní funkce hospitalu, ale budou mít vazbu na rozvoj nových aktivit posilující funkčnost špičkové evropské památky za kterou je Kuks považován.

Projektový záměr spočívá ve vybudování ojedinělého multifunkčního vzdělávacího centra s lokální historickou tradicí, které bude prezentovat přístup při vzorové obnově národní kulturní památky a současně nabídne prostor pro realizaci širokého spektra kulturně edukačních aktivit určených pro laickou i odbornou veřejnost s úzkou vazbou na historickou užitnou funkci areálu.

Projekt byl schválen a dotace na realizaci přidělena v květnu 2010 v objemu 440 mil. Kč na realizační období 2010 - 2014.